

Prof. dr hab. Irena Wrońska

Prodziekan
Wydziału Nauk o Zdrowiu
dr Magdalena Weber-Rajek

02.08.2022 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu mgr Karoliny Filipskiej-Blejder nt.
„Zjawisko występowania aktów przemocy wobec starszych”
pod kierunkiem

Promotor: prof. dr hab. Roberta Ślusarza

Wydział Nauk o Zdrowiu Collegium Medicum w Bydgoszczy Uniwersytet
Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wstęp

W związku ze zmianami demograficznymi następuje bardzo szybki wzrost populacji osób w wieku 60 lat i starszych. To powoduje stopniowy wzrost występowania aktów przemocy wobec starszych. W związku z wielowymiarowym charakterem zagadnienia ważne jest wprowadzanie rozwiązań systemowych, celem ograniczenia zjawiska występowania aktów przemocy wobec osób starszych, skuteczniejszego wykrywania i rozwiązywania problemu, stanowiącego temat tabu w naszym kraju.

Stąd rozprawa poświęcona jest interesującym i trafnym wyborem tematu z poznawczego jak i praktycznego punktu widzenia. Podjęte badania dotyczące analizy zjawiska występowania przemocy wśród osób w podeszłym wieku uważam za ważne i oryginalne.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska mgr Karoliny Filipskiej-Blejder wpisuje się w nurt badań, które są ważne z punktu widzenia wiedzy i praktyki.

Ocena zawartości merytorycznej

Praca doktorska składa się z części teoretycznej i badawczej. Na uwagę zasługuje włączenie sześciu artykułów (s. 3-5) do rozprawy stanowiących formę spójnego tematycznie cyklu o sumarycznej wartości punktacji prac ze wskaźnikiem Impact Factor: 10.929; punktacja MNiSW: 430 pkt. Część teoretyczna pracy jest poprawna i dobrze wprowadza czytelnika do części badawczej.

W części badawczej Autorka omówiła cel pracy, problemy i hipotezy badawcze, materiał i metody oraz wyniki. Praca doktorska Autorki otrzymała zgodę Komisji Bioetycznej przy UMK w Toruniu, Collegium Medicum w Bydgoszczy KB 259/2017 i KB 437/2020.

Celem badania była „identyfikacja najczęstszych czynników ryzyka, charakterystyka rodzajów i sprawców stosowanej przemocy wobec osób starszych wśród polskiej populacji”. Zarówno cel pracy, główne problemy i hipotezy szczegółowe zostały sformułowane poprawnie i jasno.

Przeprowadzone badania miały charakter przekrojowy i dotyczyły pacjentów hospitalizowanych od kwietnia 2017 roku do czerwca 2021 roku w Klinice Geriatrii lub Neurologii Szpitala Uniwersyteckiego nr 1, dr Antoniego Jurasza w Bydgoszczy. Kryteria włączenia stanowił: wiek 60 lat i więcej, zdolność do samodzielnego wypełnienia kwestionariusza ankiety, świadoma zgoda na udział w badaniu, brak zaburzeń poznawczych, niezdiagnozowana choroba Alzheimera oraz Parkinsona, hospitalizacja w Klinice Geriatrii bądź Klinice Neurologii Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 w Bydgoszczy. Do badania włączono 347 osób w wieku 60 lat i więcej.

W badaniu wykorzystano kwestionariusz ankiety własnej, Vulnerability to Abuse Screening Scale (VASS), Geriatryczną Skalę Oceny Depresji (GDS) oraz Skalę Podstawowych Czynności Życia Codziennego (ADL).

W pracy Autorka zastosowała test-chi kwadrat, model regresji logistycznej, test U Manna-Whitney'a, korelacja rank Spearmana; ważona kappa Cohena oraz współczynnik korelacji wewnątrzklasowej inter-rater i intra-rater, analiza Bland-Altmana oraz współczynnik alfa Cronbacha. Przyjęto wyniki statystyczne z wartością $p < 0,05$ jako istotne, a wykonane analizy oceniono w 95% przedziale ufności (CI).

Wyniki badań wykazały, że przemoc domowa dotyczyła 38,5% hospitalizowanych osób w formie psychicznej, ekonomicznej i fizycznej. Zjawiska przemocy dotyczyły płci żeńskiej – wiek >70 lat, osób samotnych, rozwiedzionych, wdów, niskiego statusu społeczno-ekonomicznego, miasta. A najczęstszymi sprawcami stosowanej przemocy byli współmałżonkowie, dzieci i konkubenci. Autorka pracy odnotowała istotny wzrost odsetka przemocy wobec osób starszych po czasie trwania pandemii COVID-19 38,5% do 45%.

Do czynników klinicznych determinujących występowania zjawiska przemocy Doktorantka zaliczyła choroby przewlekłe (nadciśnienie tętnicze,

zawał serca, udar mózgu, padaczka), zaburzenia funkcji poznawczych, depresyjne, stan funkcjonalny.

Doktorantka wykazała, że walidacja kwestionariusza VASS w warunkach polskich jest narzędziem rzetelnym, trafnym o odpowiednich właściwościach psychometrycznych i można go wprowadzić do rutynowej oceny osób starszych w celu wykrywania wczesnych oznak przemocy i zapobiegania im.

Doktorantka w pracy podkreśliła potrzebę prowadzenia dalszych badań w zakresie rozpowszechniania i czynników ryzyka przemocy wobec osób starszych. Autorka również rekomenduje popularyzowanie prowadzonych badań, analiz, ekspertyz dotyczących charakteru, znaczenia, przyczyn i konsekwencji stosowania form przemocy wobec osób starszych (s. 35).

Przedstawione w pracy wnioski są dobrze sformułowane i wynikają z dokładnej analizy. W pracy została zawarta bardzo dobra bibliografia w większości anglojęzyczna, licząca 46 pozycji aktualnych oraz załączniki: wykaz stosowanych skrótów, oświadczenia współautorów o udziale publikacji (7 osób), zgoda Komisji Bioetycznej oraz pełne teksty artykułów opublikowanych. Analizowanie artykułów i omawianie wyników badań oraz dobre wykorzystanie metodologii w pracy doktorskiej i w opublikowanych artykułach świadczą o Jej zaangażowaniu i bardzo dobrej znajomości technik badawczych. Rozprawa doktorska mgr Karoliny Filipskiej-Blejder prezentuje bardzo dobrze wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauk o zdrowiu i jest oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego w zakresie zastosowania wyników badań własnych w edukacji i spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003, poz. 595 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. -Przepisy wprowadzające Ustawę – prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1669, z późn. zm.).

Konkluzja

Praca doktorska mgr Karoliny Filipskiej-Blejder nt. „Zjawisko występowania aktów przemocy wobec osób starszych” jest oryginalnym rozwiązaniem problemu badawczego. Pracę doktorską oceniam pozytywnie ze względu na:

1. interesujący i trafny wybór tematu pod względem poznawczym i klinicznym
2. bardzo dobrą znajomość warsztatu badawczego (staranność, pracowitość)

3. dobór właściwych metod i technik badawczych
4. włączenie sześciu artykułów do rozprawy stanowiący formę spójnego tematycznie cyklu o sumarycznej wartości punktacji prac ze wskaźnikiem Impact Factor: 10.929, punktacja MNiSW: 430 pkt.
5. oryginalne zastosowanie wyników własnych badań w edukacji
6. walidację kwestionariusza VASS w warunkach polskich i poprowadzenie do rutynowej oceny osób starszych
7. przyczynek do prowadzenia badań interdyscyplinarnych

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Karoliny Filipaska-Blejder spełnia wymogi stawiane tego typu pracom i wnioskuję do Wysokiej Rady ds. Stopni Naukowych w Dyscyplinie Nauk o Zdrowiu Wydziału Nauk o Zdrowiu Collegium Medicum w Bydgoszczy Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu o Jej dopuszczenie do dalszego procedowania i wyróżnienia rozprawy doktorskiej.

Jacek Anusiewicz